

KADINLARIN ÜRETİM KAYNAKLARINA ERİŞİMİ

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla Kıbrıs Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Kıbrıs Türk
Üniversiteli
Kadınlar Derneği

KADINLARIN ÜRETİM KAYNAKLARINA ERİŞİMİ

Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların ekonomik güçlenmesi için kaynaklara, fırsatlara ve kararla alma süreçlerine eşit erişim için ne yapmalı?

Parity Projesi / Politika Notu

Hazırlayan: Doç. Dr. Feyza Bhatti

Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınlar ve erkekler işgücü piyasasına eşit fırsat ve şartlarla erişememektedir. Kadınların işgücüne katılımı ve istihdamı daha düşüktür; istihdamları belirli meslek ve sektörlerde daha yoğun; iş bulma olasılıkları daha düşük ve işsizlik süreleri daha uzundur.

Bunun yanında kadınlar ev içi işlerin, çocuk ve yaşlı bakımının ve aile yaşamının düzenlenmesine ilişkin sorumlulukların daha büyük bölümünü üstlenmektedir. Dolayısıyla kadınlara biçimsel olarak eşit fırsatlar sunulması, bu fırsatların eşit koşullarda kullanılabileceği anlamına gelmemektedir.

Bu nedenle ekonomik eşitlik yalnızca işgücüne giriş üzerinden değil, kadınların ekonomik yaşamda hangi kaynaklara sahip olduğu, bu kaynakları ne ölçüde kullanabildiği ve ekonomik kararları ne ölçüde etkileyebildiği üzerinden değerlendirilmelidir.

Eşit fırsatların eşit sonuç üretebilmesi için eşit şartların da oluşturulması gerekir.

1. KADINLARIN İŞGÜCÜNE ERİŞİMİ

2024 yılında Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların işgücüne katılım oranı %37.6, erkeklerin ise %64.0 düzeyindeydi. Kadınların istihdam oranı %40.7, erkeklerin istihdam oranı ise %61.9 olup, kadınların toplam istihdam içerisindeki payı yaklaşık %35 düzeyindeydi.

AYNI EKONOMİ, FARKLI ERİŞİM

	Kadın	Erkek
İşgücüne katılım	%37.6	%64.0
İstihdam	%40.7	%61.9
Toplam istihdamdaki pay	%35	%65

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Kıbrıs Türk
Üniversitesi
Kadınlar Derneği

2. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: POTANSİYEL VAR, ANCAK BÜYÜME SINIRLI

Kadın girişimciliği ekonomik güçlenmenin önemli kanallarından biridir. Mart 2021'de Dünya Bankası tarafından gerçekleştirilen "Kadınların Öncülüğündeki İşletmeler" anketi 309 kadın yönetici/girişimcinin deneyimleri incelenmiştir.

Araştırmaya göre:

- %55.7 işletmenin kurucusu veya sahibidir.
- İşletmelerin %65'i şahıs işletmesidir.
- Yaklaşık %80'i mikro veya küçük ölçeklidir.
- Yaklaşık %80'i hizmetler sektöründe faaliyet göstermektedir.
- Yaklaşık %90'ı ağırlıklı olarak iç pazara yöneliktir.

Bu yapı, kadın girişimciliğinin mevcut olduğunu; ancak kadın işletmelerinin büyüme, çeşitlenme ve daha geniş pazarlara ulaşma kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kadın girişimcilerin %44'ü, kadınların finansmana erkeklere göre daha zor eriştiğini belirtmekte ve %83.2'si kendi finansal kaynaklarını kullanarak işlerini kurmaktadır.

Üretim kaynaklarına erişimde eşitsizlikler birbirinden bağımsız değildir. Mülkiyet sahibi olamama teminat kapasitesini; teminat kapasitesinin sınırlı olması krediye erişimi; krediye erişimin sınırlı olması ise yatırım ve işletme büyümesini etkileyebilir.

Kadın girişimcilerin yalnızca %34'ü işletmesini kurarken eğitim almış ve yalnızca %32'si kadınlara yönelik bir iş ağında yer almaktadır. Ağlara erişim; bilgiye, müşterilere, iş ortaklarına, finansmana ve fırsatlara erişimi de kolaylaştırabilir. Kadın girişimciliği politikası sermayeyi değil, kapasiteyi de güçlendirmelidir.

Bir üretim kaynağına erişimdeki eşitsizlik, diğer kaynaklara erişimde zincirleme sonuçlar yaratabilir.

3. KADINLAR KARAR ALMA SİSTEMLERİNİN NERESİNDE?

Üretim kaynaklarına erişim ile karar alma gücü birbirinden ayrı düşünülemez. Çünkü ekonomik kaynakların nasıl kullanılacağına, kamu kaynaklarının nasıl dağıtılacağına, hangi hizmetlerin sunulacağına ve hangi politikaların uygulanacağına ilişkin kararlar; merkezi yönetim, yerel yönetimler ve ekonomik örgütler gibi mekanizmalar tarafından alınmaktadır.

Kadınların ihtiyaçları yalnızca uygulanan politikalarda değil, politikaların tasarlandığı masalarda da temsil edilmelidir. Yerel yönetimler özellikle önemlidir; çünkü kadınların ve erkeklerin farklılaşan kentsel hizmet ihtiyaçlarının politika ve bütçe kararlarına yansıtılması gerekmektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Kıbrıs Türk
Üniversitesi
Kadınlar Derneği

Kadınların karar alma sistemlerindeki temsili yalnızca siyasi makamlarla sınırlı değildir. Ekonomik örgütler, yerel yönetimler ve kamu yönetiminin üst kademeleri, kaynakların dağılımını, kamu hizmetlerinin tasarımını, ekonomik öncelikleri ve çalışma yaşamını etkileyen önemli karar alanlarıdır.

Kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamda yer alması, karar alma mekanizmalarında eşit biçimde temsil edildikleri anlamına gelmez. Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların ekonomik örgütlerden yerel yönetimlere ve kamu yönetiminin üst kademelerine kadar farklı karar alma düzeylerinde temsili sınırlı kalmaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde üç ekonomik örgütün yönetim kurullarında kadınların toplam temsili %8.1'dir. Toplam 37 yönetim kurulu üyesinin yalnızca 3'ü kadındır. Yerel yönetimlerde kadınların belediye meclislerindeki temsili %27 düzeyindedir. Belediye başkanlığı düzeyinde ise 18 belediye başkanından yalnızca 1'i kadındır. Kamu yönetiminde ise üst düzey yöneticilerin %33'ü kadındır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Kıbrıs Türk
Üniversitesi
Kadınlar Derneği

Ekonomik karar alma	Yerel karar alma	Kamu yönetimi
%8,1	%27	%33
3 Ekonomik örgütün yönetim kurullarında kadın	Belediye meclislerinde kadın	Üst düzey kamu yöneticilerinde kadın

Bu durum, kararların yalnızca kim tarafından alındığı değil, kadınların ihtiyaçlarının, deneyimlerinin ve önceliklerinin bu kararlara ne ölçüde yansıdığı açısından da önemlidir.

Kadınların ekonomik yaşamda, yerel yönetimlerde ve kamu yönetiminde varlığı önemlidir; ancak asıl mesele, kararların alındığı masalarda ne ölçüde söz sahibi olduklarıdır. Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların kararların alındığı kurumsal mekanizmalarda eşit ve etkili temsili henüz sağlanmış değildir.

4. AB'DE YAKLAŞIM: TEMSİL ÖLÇÜLEBİLİR BİR POLİTİKA HEDEFİ

Avrupa Birliği'nde kadınların ekonomik ve siyasi karar alma mekanizmalarına eşit ve anlamlı katılımı ekonomik büyüme, rekabetçilik ve demokratik yönetim açısından önemli kabul edilmektedir. AB yaklaşımı kadınların karar alma mekanizmalarındaki temsiliyi ölçülebilir hedefler ve düzenli izleme ile desteklemektedir.

Directive (EU) 2022/2381, borsada işlem gören şirketlerde az temsil edilen cinsiyetin yönetim kurullarındaki temsiliyi artırmayı hedeflemektedir. Direktif, 30 Haziran 2026'ya kadar üye devletlerin şirketler için iki alternatif hedeften birini sağlamasını öngörmektedir:

- %40 icracı olmayan yönetim kurulu üyelerinde
- veya
- %33 tüm yönetim kurulu üyelerinde.

EIGE'nin 2025 Gender Equality Index verilerine göre AB genelinde en büyük borsaya kote şirketlerin yönetim kurullarındaki kadınların oranı %34 düzeyindedir; Kıbrıs Cumhuriyeti için aynı göstergede %11 olarak raporlanmaktadır.

5. KAYNAKLARDAN KARARLARA: KIBRIS'IN KUZEYİ İÇİN REFORM GÜNDEMİ

Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların ekonomik güçlenmesi yalnızca işgücüne katılımın artırılmasıyla sağlanamaz. Kadınların üretim kaynaklarına erişimi, bakım sorumluluklarının paylaşılması, çalışma yaşamında eşitlik, girişimcilik ve karar alma

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Kıbrıs Türk
Üniversitesi
Kadınlar Derneği

mekanizmalarında temsil birlikte ele alınmalıdır. Bu nedenle reformun amacı yalnızca kadınların ekonomik yaşama katılımını artırmak değil; kadınların ekonomik kaynaklara erişimini, bu kaynakları kullanabilme kapasitesini ve karar alma gücünü birlikte güçlendirmektir.

1. Üretim kaynaklarına erişim güçlendirilmeli

Kadınların finansmana, mülkiyete, teminata, bilgiye, iş ağlarına ve pazarlara erişiminin önündeki yapısal engeller azaltılmalıdır.

Özellikle kadın girişimciler için kredi garanti mekanizmaları, teminat desteği ve uygun finansman seçenekleri geliştirilmelidir. Finansmana erişim yalnızca işletme kuruluşunu değil, yatırım ve işletme büyümesini de desteklemelidir.

2. Kadın girişimciliği işletme kurmanın ötesine taşınmalı

Kadın girişimcilere yönelik destekler finansman + mentorluk + iş geliştirme + dijital beceri + pazar erişimi bileşenlerini birlikte içermelidir.

Politikanın hedefi yalnızca daha fazla kadın işletmesi kurulması değil, kadın işletmelerinin sürdürülebilir biçimde büyümesi, istihdam yaratması ve yeni pazarlara ulaşması olmalıdır.

3. Bakım sorumluluğu paylaşılmalı

Çocuk ve yaşlı bakım hizmetleri güçlendirilmeli; bakım sorumluluğunun yalnızca kadınlar üzerinde yoğunlaşmasını önleyecek politikalar geliştirilmelidir.

Ebeveyn izinleri, bakım veren çalışanların hakları ve iş-yaşam dengesi birlikte ele alınmalı; erkeklerin bakım sorumluluğunu fiilen üstlenmesini teşvik eden düzenlemeler geliştirilmelidir.

4. Çalışma yaşamında eşitlik güçlendirilmeli

Kadınların işgücüne katılımını, istihdamda kalmasını ve kariyer ilerlemesini destekleyen kapsayıcı çalışma politikaları geliştirilmelidir.

İşe alım, ücret, terfi ve yönetici pozisyonlarına erişimde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen uygulamalar güçlendirilmeli; çalışma yaşamında ayrımcılığın izlenmesi ve önlenmesi için kurumsal mekanizmalar oluşturulmalıdır.

**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir**

**Kıbrıs Türk
Üniversitesi
Kadınlar Derneği**

5. Kadınların karar alma gücü artırılmalı

Kadınların yalnızca ekonomik aktör olarak değil, ekonomik, yerel ve kamusal kararların alındığı mekanizmalarda da temsil edilmesi sağlanmalıdır.

Kamu kurumları, yerel yönetimler, ekonomik örgütler ve özel sektörde kadınların karar alma pozisyonlarındaki temsili düzenli olarak ölçülmeli ve izlenmelidir.

6. Toplumsal cinsiyet eşitliği veri ve bütçe süreçlerine yerleştirilmeli

Ekonomik, sosyal, bakım ve karar alma göstergeleri cinsiyete göre ayrıştırılmış biçimde düzenli olarak üretilmeli ve raporlanmalıdır.

Kamu politikaları ve bütçe kararları toplumsal cinsiyet etkileri açısından değerlendirilerek kaynakların kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkileri izlenmelidir.

EŞİT FIRSAT TEK BAŞINA YETERLİ DEĞİL.

Kadınların ekonomik güçlenmesi için kaynaklara erişim, bu kaynakları kullanabilme kapasitesi ve karar alma gücü birlikte güçlendirilmelidir.

Kadınların üretim kaynaklarına erişimi yoksa ekonomik güçlenme sınırlı kalır.

Karar alma mekanizmalarına erişimi yoksa eşitsizlik yeniden üretilir.

KADINLAR KARAR VERMİYORSA, KURALLARI KİM KOYUYOR?

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Kıbrıs Türk
Üniversitesi
Kadınlar Derneği

KAYNAKÇA

Chancel, L., Gómez-Carrera, R., Moshrif, R., & Piketty, T. (2026). *World inequality report 2026*. World Inequality Lab. <https://wir2026.wid.world/>

European Institute for Gender Equality. (2025). *Gender Equality Index 2025: Sharper data for a changing world*. <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2025-sharper-data-changing-world>

European Parliament, & Council of the European Union. (2022). *Directive (EU) 2022/2381 of the European Parliament and of the Council of 23 November 2022 on improving the gender balance among directors of listed companies and related measures. Official Journal of the European Union, L 315, 44–59*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2381/oj>

Güven-Lisaniler, F., & Bhatti, F. (2026). *Üretim kaynaklarına erişimde ve karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet açığı: Kıbrıs'ın kuzeyinde kadınların üretim kaynaklarına erişimi ve karar alma süreçlerinde temsiliyeti hakkında ne biliyoruz?*

İstatistik Kurumu. (2025). *2024 Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçları*. https://istatistik.gov.ct.tr/Portals/39/HIA_BULTEN_2024_merged_1.pdf

World Bank. (2022). *Supporting women's economic engagement in the Turkish Cypriot economy: Entry points and proposed approaches*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099235208312229748/pdf/P1755910b115a005e082680ccf3dd17e932.pdf>

World Economic Forum. (2025). *Global gender gap report 2025*. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2025/>

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla Kıbrıs Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Kıbrıs Türk
Üniversiteli
Kadınlar Derneği